

Belevingsonderzoek

langsdammen Waal

Bewoners,
recreanten en
binnenvaartschippers

Waarom dit onderzoek?

Foto: Beeldbank Rijkswaterstaat

In 2015 zijn de kribben in de twee binnenbochten van de Waal op het traject Wamel-Ophemert vervangen door langsdammen. Een langsdam ligt parallel aan de stroomrichting en deelt de rivier op in een brede hoofdgeul en een oevergeul. Dit is een grote landschappelijke verandering voor mensen die in het gebied wonen, werken of recreëren.

In dit onderzoek stond de volgende vraag centraal:

Hoe beleven bewoners, recreanten en binnenvaartschippers de komst van de langsdammen in het rivierengebied?

Henk Eerden (Rijkswaterstaat): "Door de langsdammen krijgt de Waal meer ruimte bij hoogwater en kan het water beter worden afgevoerd. In het monitoringsproject WaalSamen staat partnerschap centraal. Samen met vijf kennisinstellingen, twee hengelsportorganisaties en de belangenvereniging voor de binnenvaart brengen we de effecten van deze nieuwe maatregel voor recreatie, natuur en (vaar) veiligheid in kaart."

Foto: Laura Verbrugge

Werkwijze

Belevingsonderzoek is een manier om percepties en voorkeuren van burgers inzichtelijk te maken. Belangrijke thema's in dit onderzoek zijn natuur en recreatie, veilig wonen en varen, en vertrouwen.

In 2014 en 2016 zijn enquêtes ingevuld door inwoners van Ophemert, Wamel, Dreumel en Tiel, recreanten (sportvissers en recreatievaarders) en binnenvaartschippers.

Tabel 1

Aantal ingevulde vragenlijsten per doelgroep

	2014	2016
Bewoners 	1102	880
Recreanten 	75	158
Binnenvaartschippers 	88	141

Natuur en recreatie

*"Bij laagwater kijk je tijdens wandelingen tegen de dammen aan. Het uitzicht is weg en tevens hoor je het water niet meer tegen de kant klotsen."
(Inwoner Tiel)*

*"De langsdammen voegen zich in de lijn van het water (één met de natuur)."
(inwoner Wamel)*

"Wij missen de kribben.... die horen bij het gebied, we vangen minder vis. De natuurlijke schuilplaatsen lijken verdwenen."

"De oevergeul heeft een apart karakter en dynamiek maar is nog 'jong'. Moeilijk te voorspellen hoe het er over 5 of 10 jaar uit ziet."

Bewoners en recreanten voelen zich sterk verbonden met het rivierengebied: ze voelen zich er thuis en dat is belangrijk voor hun *identiteit*, ze voelen zich ook sterk verbonden met de *natuur* in het gebied. Driekwart van de bewoners en recreanten vindt het gebied aantrekkelijk voor recreatie.

De aanleg van langsdammen heeft op verschillende manieren invloed op de beleving van het gebied. Bewoners noemen bijvoorbeeld het afkalven van oevers en het uitzicht dat is veranderd. Sportvissers hebben na de aanleg een positiever beeld van de langsdammen dan daarvoor, hoewel er zorgen blijven over de beschikbaarheid en toegankelijkheid van visstekken en over de effecten van de langsdammen op de natuur.

Recreanten en bewoners merken op dat de stroomsnelheid in de oevergeul hoog is. Dit maakt het gebied dynamisch maar vraagt ook om aanpassingen. Sportvissers geven aan dat ze zwaarder vismateriaal gebruiken. Het verdwijnen van beschutte strandjes beperkt de mogelijkheden voor oeverrecreatie.

Landschap in beweging.

Veilig wonen...

Bewoners en recreatievaarders zijn het meest positief over de komst van de langsdammen en zien vooral de voordelen voor hoogwaterveiligheid.

Bij hoge waterstanden staan de langsdammen onder water (rechterfoto), net als de kribben.

Foto's: Frank Collas

*"Om de Waal in toom te houden met hoog water moet je ook nieuwe kunstwerken proberen en het niet bij het oude houden. De wereld verandert, de Waal ook."
(Inwoner Dreumel)*

...en veilig varen?

Binnenvaartschippers maken zich zorgen over de smallere vaargeul, reistijd en brandstofverbruik, en de veiligheid door op- en afvoerende recreatievaart.

Er is nog weinig ervaring opgedaan met recreatievaart in de oevergeulen omdat deze in de afgelopen twee jaar vaak gesloten waren. Het is dus nog afwachten of de scheiding van de professionele en recreatieve scheepvaart de verwachte voordelen oplevert.

"Ik heb geen zicht wat de langsdammen doen voor bescherming tegen het water maar voor de scheepvaart levert het grote beperkingen op en voor recreatievaart veel verwarring en onveilige situaties."

"Op een rivier als de Waal, met zijn beroepsvaart is een aparte strook voor de recreatievaart een stuk veiliger. Dat het ook beter voor de natuur is, is een positieve bijdrage."

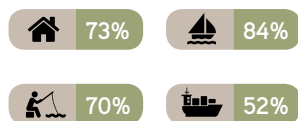
Vertrouwen in Rijkswaterstaat

De mate van vertrouwen is gemeten aan de hand van vier vragen. Het vertrouwen in de *uitvoering van taken* (hoogwaterveiligheid en vaarveiligheid) is groter dan het vertrouwen in de modellen en gegevens die Rijkswaterstaat gebruikt en de vraag of men zich als groep serieus genomen voelt. Het gevoel van vertrouwen onder binnenvaartschippers is minder groot dan onder recreanten en bewoners.

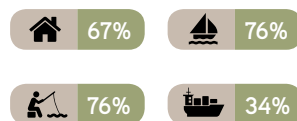
De weergegeven percentages zijn de respondenten die het 'eens' of 'helemaal eens' waren met de stelling (gemeten op een vijfpuntsschaal).

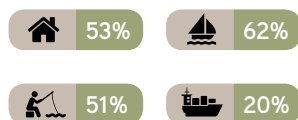
Vertrouwen in Rijkswaterstaat wat betreft bescherming tegen hoog water

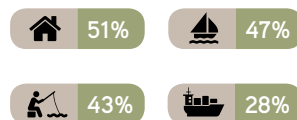
Vertrouwen in Rijkswaterstaat als vaarwegbeheerder

Vertrouwen in de gegevens en modellen van Rijkswaterstaat

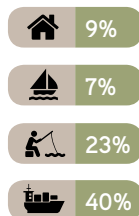

Vertrouwen dat hij/zij serieus genomen wordt door Rijkswaterstaat

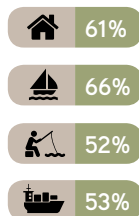

Sinds de start van het project is mijn vertrouwen in Rijkswaterstaat

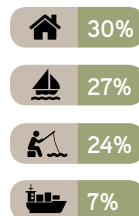
Afgenomen

Gelijk gebleven

Toegenomen

Hoe worden de onderzoeksresultaten gebruikt?

- De uitkomsten van het belevingsonderzoek worden tijdens de monitoringsperiode (2016-2019) gedeeld met Rijkswaterstaat en andere partners, en hebben, waar nodig, geleid tot aanpassingen in de inrichting van het gebied.
- Op basis van de eerste meting in 2014 is het project Vissen langs de Dam gestart, waarin sportvissers hun ervaringen en hengelvangsten registreren. Op deze manier leveren ze een belangrijke bijdrage aan de monitoring van natuur en omgeving.
- De uitkomsten van dit onderzoek dienen als input voor de evaluatie van de Pilot Langsdammen door Rijkswaterstaat Oost Nederland. Deze zal plaatsvinden in 2020.

Foto's: Vissen langs de Dam en Roland van Aalderen.

Vrijwilligers van het project Vissen langs de Dam (2016 en 2017)

Tot slot willen we iedereen bedanken die aan het onderzoek heeft meegewerkt. Dit zijn alle deelnemers aan de enquêtes, Sportvisserij Nederland, Hengelsport Federatie Midden Nederland, Koninklijke BLN-Schuttevaer en Rijkswaterstaat Oost Nederland.

Meer lezen?

Verbrugge, L.N.H., W. Ganzevoort & R.J.G. Van den Born, 2017. Belevingsonderzoek langsdammen Waal: Meting 2016 onder bewoners, sportvissers, recreatievaarders en binnenvaartschippers. Radboud Universiteit, Nijmegen.

Verbrugge, L.N.H. & R.J.G. Van den Born, 2015. Belevingsonderzoek langsdammen: nulmeting onder bewoners, sportvissers, recreatievaarders en binnenvaartschippers. Radboud Universiteit, Nijmegen.

Verbrugge, L.N.H. & R.J.G. Van den Born, 2016. Vissen langs de dam 2016 - Uitkomsten participatieve monitoring langsdammen Waal. Radboud Universiteit, Nijmegen.

Verbrugge, L.N.H., W. Ganzevoort, J.M. Fliervoet, K. Panten, R.J.G. van den Born, 2017. Implementing participatory monitoring in river management: The role of stakeholders' perspectives and incentives. *Journal of Environmental Management* 195: 62-69.

Vissen langs de Dam - www.facebook.com/vissenlangsdedam

Colofon

Auteurs

Laura Verbrugge
Wessel Ganzevoort
Riyan van den Born

Contact

E: riyan.vandenborn@ru.nl

Fotografie voorpagina

Beeldbank Rijkswaterstaat (luchtfoto en linksonder), John Genessen (tweede van links) en Laura Verbrugge (rechts).

Vormgeving

Gabrielle Thijssen

Radboud Universiteit

RiverCare

Towards self-sustaining multifunctional rivers

Nijmegen, Institute for Science in Society,
Radboud Universiteit, januari 2018

Deze studie is uitgevoerd binnen het onderzoeksprogramma RiverCare en medegefinancierd door NWO-domein TTW.